

pellat, quo nomine vulgo ab Aegyptiis nominatur. & lucus Veneris aureo apud eos adhuc inuenitur apud Memphim. 1. Lycurgum similiter, Platonem atq; Solonem, multa in libris atq; legibus suis conscripsisse patet, quæ ante illorum tempora Aegypti habuerunt. Pythagoram quoq; Geometriam & Arithmeticam ab eis didicisse, animæ in cetera animalium migrationem à dogmatibus Aegyptiorum sumpliisse. Democritum uero purant quinquennio in Aegypto conuersatum, multa inde in Astrologia didicisse. Oenopidem quoq; ab Aegyptiis Astrologis, & alia complura, & obliquationem Zodiaci percepisse. Eudoxum etiam ab Aegypto in Greciam multas astrologicas rationes transtulisse. Teracleum similiter atque Theodorum Rhœci filios, qui simulacrum Appollonis Pythii fabricati sunt, quiq; fingen- do apud priscos omnes excellerunt, multis annis in Aegypto ueratos con- tendunt. Hæc à Diiodoro sumpta sufficient. Si ergo ab omnibus barbaris quicunq; clari apud Græcos fuerunt, non pauca, neq; minima acceperunt, nec idcirco quipiam eos accusavitur nos acculanc, qui uera pietate com- moti, scripturam Hebraeorum compledimur.

Scholia in Cap. I.

Pergit in suo instituto Eusebius nostrar, ac multorum fide dignorum testimonijs probat, ab omnibus fratrib Barbaris, artes, & utilia ad uitam documenta, Græcos didicisse; ac vel ob hanc causam, non esse Christianis uito uertendum, quod Hebreorum sacras scripturas & historias, totis pectoribus sunt ampliæ. Quæ autem artes singulae Gentes pre ceteris tradiderint ostendit Eusebius affirmans Astronomiam à Chaldais, Geometriam ab Aegyptiis, literas à Pheniciis, unius Dei notitiam ab Hebreis, Græcos accepisse. Omnibus autem alijs attributis notitiam Dei unius anteponendis his uerbis monet: εδέν δέ ταχεί τοις ἄλοις δογμάτων τοῖς τρισὶν αὐτῶν τῷ αἰεὶ φασὶν αὐτὸν ἐπεργάτην τὸν τοῦ θεοῦ οὐλαὶ λέσχαι γνώσεις, καὶ τοῦ οἰκουτεροῦ θεοῦ κατάγνωσις. Quem autem uolum habet Dei notitiam habuerit, docet paulus nostris his uerbis. Quæ sunt iniustis illius (Dei) ex creatione manu di, dum per operi intelliguntur, peruidentur, ipsaq; eterna eius potestia & diuinitas: in hoc ut si inexcusabiles. Propterea quod cum Deum cognoverint, non ut Deum glorificauerint, neq; grati fuerint; sed frustrata sunt per cogitationes suas, & obtenebratum est insinctus cor eorum. Rom. 1. Sive igitur ac hebreis edocit Philosophi, Deum uolum cognoverint, ut dicit Eusebius, sine per diuinis opificiis considerationem progesisti sunt ad eum audire Deum, ut Paulus uerissimè affirmat: inexcusabiles sunt, quia agnitiū à se Deum ut Deum coluerent, etiā gloria quantum in ipsis fuit, mutauerūt per imaginem, non solum ad mortali homini similiudinem effidam, serueteam voluntarium, quadrupedum & reptilium. Rom. 1. Sap. 1. Ideo istu Dei iudicio traditi sunt in immundiciâ, cupiditates ignominiosas, reprobarentem digniç morte fuerunt.

1. [Alienum] sed nec solum, generatim ostendere, omnem famosam Græcorum doctrinam & Philosophiam, & prima ipsorum mathematæ & doctrinam Logicam cum Barbaris ipsis esse com- munem.

2. Cognoscantur] Nam alij alij ijsq; falsis opinionibus uarijç, abducti, & profundum nuge- rum demersi sunt. Alij temerarijs confisi sunt, ubi uera sententias affecti essent, sibi Hebreorum communicarunt discipline. Conseruante itaq; est cum multisq; fuerint gentilium illos instituta & matre exactius illos expenditæ & corum que dicta sunt philosophiam non ignorasse. iuniores.

3. Et sanè etiam in reliquis gentibus, omnibus regionibus & urbibus, in omnibus sacris & myste- rijs, cedem & his similia custodita sunt. Et sanè grauis opinio de Diis erat: & tempora pulcherrima uer- rissima fuisse & donaria ornata apud omnes excolebantur. Præterea & simulacula ex omni materia ad omnem mortalium animalium formam facta fibrefiebant. Et quidem oraculorum plena era apud omnes copia, & precipue quidem apud Græcos nobilis & magnus erat deus.

4. Spreuerunt] quod paucis demonstrabimus. Nam ueteres Græci non solum uera theologia priuati fuerunt, sed etiam mathematis quorum magnus in philosophia usus est: neq; his solam, sed etiam communibus & ciuilibus studijs.

5. Edidisse] Cares autem predicationem ex astris inuenisse. Iuauos autem & Arabes elabora- runt auspicia.

6. Et Tibrates primi Harpen inuenierunt; et autem gladius incurvus; et primi petris in equis usi sunt. Sic etiam illyri pelam quam appellant, inuenierunt.

7. Persas audiuius primos bigas, lectos & scabellæ inuenisse, Sidonioq; trivemen fabricasse. Sic uili quoq; iuxta Italiam, primi phormingem inuenierunt, quæ citare non admodum difficulter est, & crepitacula excoquuntur. Et tempore Semiramidos regne Africiorum ususq; bisimæ inventus narrant. Et primi epistola conscripsisse Atossa Perse reginam ait Hellanicus. Seannus quidem Mitylenæ & Theophrastus Ephesus, Cydippusq; Mantinea & Antiphanes & Aristedenus & Aristeles & Philostphanus & Strato Peripateticus, in libris de inuentoribus haec scripserunt.

8. Et ueritas tenet illos ead literas quæ nunc in usu sunt ignorasse. In universum autem apud Græcos nullum scriptum extat antiquus Homerico poëmati, ille autem post Troiana tempora fuit. Aliudq; ne ipsum quidem suum scriptum reliquiss, sed cum memoria tenerent homines, p[ro]tro in scripta redatum esse. & idcirco multa in ipso sepe contineri pugnantia.

9. Sed nec Timæus consentit cum Antioco & Phlistro & Callia de rebus Siculis. Neq; de rebus Alaticis illi qui res Atticas descripserunt: neque de Argolicis qui Argivorum historias ediderunt inter se conuenient.

10. Nam Mercurius qui animar[um] duas & ueteribus legibus, apud Aegyptios redicens corpus Apis, aliquousq; tradidit induo Cerberi pellem.

11. Que Nephentes pharmacum dicitur.

12. Que uero de tote & tunica fabularis de coitu & peregrinatione ad Aethiopias, inde illa summa p[ro]p[ter]e. Annis enim singulis apud Aegyptios templum tunis transire fluvium in Libyam & post aliquot dies rufus reuerti, tangunt ex Aethiopia Deus adiit. Coitum autem horum Deorum, in se[nsu] templis nrausq; circumfusatis in montem, floribus uarijs a sacerdotibus coronati.

De antiquitate Mosi, ac prophetarum. Cap. III.

V Erum ne forte, quoniam cognitionem unius Dei Hebreos solummodo duer habuissi diximus, ac ab eis ceteros, si quid hac de re præter Hebreos uerē senferunt, accepisse contendimus, ne quis inquam alter a- cum putet, i ac à Græcis Iudeos hoc habuisse dogma contendant: decla- randum est, quibus temporibus Moses & prophetæ fuerunt. Plurimi ergo (perutilis namq; res eis) de antiquitate Mosi & prophetarum scripserunt, à quibus nonnulla transcribam: quamvis ipse noua via rationeq; usus: hoc modo rem disponere statui. Nemo inficias ibi, imperatoris Romanorum Luc. 5. Augusti temporibus Saluatoris nostri nativitatē fuisse, doctrinamq; quin- decimo Tiberij Cæsari anno Euangelicā incepisse. Si quis ergo ab hoc Tiberij anno ad superiora scandens, diligenter usq; ad Darium Persearum regem, & restitutiōnem templi pertinet, quingentos quadraginta octo annos inter Tiberitum & secundum Darij annum interfuisse comparet. Se- cundus enim Darij annum, sexagesima quintæ Olympiadis primus fuit. Ti- berii autem quintus decimus ducentelima quintæ, ac prima Olympiadis quartus inuenitur. Ita centum ac triginta septem Olympiades interfuisse, manifeste uidetur, qui numerus quatuor auctus (quadriennium enim Olympiadi attribuitur) quingentos quadraginta octo annos efficit. In se- cundo autem anno Darij septuagintimus Herosolymorum, & templi de- structionis fuit, ut Iudeorum historia ostendit. Quod si à secundo Darij anno ad primam Olympiadem percurras, Olympiades quidem sexaginta quatuor, annos ducentos quinqueaginta sex inueniuntur. Competes. Quos quidem annos, si ab ultimo desolationis antio, ac restaurationis principio ascenderat aueras, ad quinqueagintum annum Ozia Iudaorum regis, quo tempore Isaia & Osee prophetarunt, oratione peruenies. Ita prima O- lympias Isaiae temporibus fuisse inuenitur. Inde autem à prima Olympi- de usq; ad captiuitatem Troiae, ut Græcorum ipsorum historia significant, quadringenti ac quinqueaginta anni colliguntur, quem annorum num-

O 2 tum a

Hic uidetur
esse Abdon,
de quo iud.
3.

Gal 3.

Quando
Abraham
fuerit.

^tTroipha
secundum
alios.

rum à quinquagesimo Ozia anno similiter auferendo, ad tertium annum Labdonis iudæorum iudicis peruenies. Ita Trojanæ urbis destrucciónem septem annis antequam Sampson Hebreos iudicasset, fuisse ostenditur: quem corporis robore inuiatum fuisse, ut Herculem, Græci scribunt, Hebrei testantur. Inde à captiuitate Troiana, si quadringtones ascendendo annos auferas, ad Molem, terrigenam Cecropem deuenies. Omnia uero, quæ apud Græcos mirabilia narrantur, post Cecropem fuisse constat. Nam Deucalio diluvium, Phaetonis incendium, natiuitas Erichthonij, Proserpinæ rapta, à Cereris mysteria, Eleusiniorum constitutio, Triptolemi satio, Europa rapta à Ioue, Apollinis partus, Cadmi ad Thebas aduentus, & ad hac iuniores illi Dionylus, & Minos, Aesculapius, Perseus, Diocletius, Hercules, post Cecropem omnes fuerunt. Quare omnibus his multo uetusior Moses fuisse confirmatur. A Moses uero usq; ad primum annum uitæ Abraham quingentos ac quinque annos competit: quos si à Cecropis regno ad superiорia auferas, ad Assyrium Ninum tandem peruenies, quem aiunt primum toti Asia, India solum excepta, regnasse: à cuius nomine ciuitas Ninus appellata est, quam Iudei Niniu dicunt. Eo tempore Zoroastris magus apud Bactrios regnabat. Nino autem uxor Semiramis successit. Nini ergo atq; Semiramidos Zoroastris temporibus Abraham fuisse constat. Nam hæc omnia nobis certa rationibus in eo libro demonstrantur, quem de temporibus inscripsimus. Vt autem impræfenantur Porphyrii de ueteritate Mosis testimonio, illius uidelicet, qui Hebraeorum atq; Christianorum inimicissimum odij cumulo, ipsum quoq; atq; Mosen prophetas improbis petere uerbis auctus est. Sic enim inimicorum testimonio uetus Moses magis comprobabitur. In quanto ergo eorum, quos aduersus nos liberos euomit, ut uerbi uitio. Narrat autem Iudeorum historiam uerissime, quoniam & locorum & uirorum nomina similiter atq; ipse posuit Sanchoniatho Berutius, qui eartum rerum omnium monumenta ab Hierombalo, Deileui sacerdote, afferit habuisse. Quam quidem historiam Abelbalo Berutorum regi inscriptum, quorum uirorum tempora, multo ante Troiana tempora fuisse comperitur. Is Sanchoniatho Phœnicum lingua partim à singulari urbium analibus, partim à libris, sacris, qui templis dedicare solebant, colligit ingenio, quem Regina Alcyonius Semiramidos temporibus fuisse scriptum est. Hæc Porphyrius. Si ergo Semiramidos temporibus Sanchoniatho fuit, ea uero multo ante Troianam calamitatem fuisse perhibetur, erit Sanchoniatho quoque Troianis temporibus multo uetusior. Sanchoniathon uero ab alijs collegiis historiam ipse Porphyrius testatur, quos & ipsos iuniores Moses fuisse concedendum est. Sed ponamus etiam eisdem temporibus Moses Sanchoniatonem fuisse, quoniam tamen Moses Semiramidos temporibus huius philosophi testimonio comperitur, quando nos Abraham fuisse contendimus, antiquior est Moses secum dum Porphyrium quoniam ipsi opinantur. Fuit autem Semiramis octingentis annis ante Troiana tempora. Quare Moses quoque similiter. Primus uero apud Argiūos Inachus regnauit, quando nec ciuitas, nec nomen Atheniensem erat. Primus autem Argiutorum rex quinti Assyriorum regis temporibus fuit centu quinquaginta annis post Mosem atq; Semiramidem, in quibus nihil apud Græcos illustrè factum inuenitur. Quadringtonis autem annis & quinquaginta fere post Semiramidem primus apud Athenienses Cecrops indigena, ut ipsi dicunt, regnauit. ^tTriopha septimo post Inachum regnante apud Argiūos, & post Inachi autem tempore Ogygium dicitur diluvium fuisse. Et Apis apud Aegyptios primus Deus appellatus est: & Inachi filia, quam Iudæi Aegypti nominarunt: Prometheus quoq; & Atlas illis temporibus fuerunt.

fuerunt. A Cecrope autem usq; ad Troianorum calamitatem paulo pauciores quam quadringtoni anni colliguntur: in quibus diluvium Deucalionis, & incendium Phaethontis fuisse non ignoramus. Cecrops autem primus Deum louem appellasse fertur, & aram instituisse primus, & simulachrum Palladis erexit. Post Cecropem autem dij Græcorum omnes nā: it fuisse uidentur. Ita ad Troiana tempora à temporibus Moysi plures quam octingenti anni Porphyrii testimonio fuisse comparentur. Homerum uero atq; Hesiodum multo iuniores Troia fuisse, manifestum est. Pythagoram uero & Democritum in quinquagesima Olympiade septingentis fere annis post Troiam fuisse constat. Quare huius Philosophi autoritate milie quingentisq; annis ante Græcorum philosophos Moses fuit. Verum quoniam multi præclari apud nos uiri, atq; doctissimi iudæorum antiquitatem certis uerisq; argumentis probarunt, quorū alij à Græcis, alij à Chaldaicis atq; Aegyptijs, nonnulli etiam à Pheniciis atq; Hebrewis propositionum suum approbarunt: mō uero cuncta simul conferentes, mirabilis ratio ne ac uia, ac lingularum gentium præclaræ facinora, quæ in eisdem temporibus gesta sunt, collegerunt: eorum nonnullas uoces uerbac transcribam, nē laborum suorum fructu authores priuentur. ²Vt autem testimoniū multorum, ut ex omnibus Hebraeorum uetus indubitate habeatur. Testes uetustas Africanus igitur in tertio Annaliū, his uerbis uitit: Visque ad Olympia statim Hebreas nihil exploratum in historia Græcorum inuenitur, sed omnia confusis orum, conscripta temporibus sunt. Post Olympiadās uero quoniam quadrigento diligentissimū omnia notabantur, nulla pénitus confusio temporum fit. Quare præclara fabulosaq; facinora, quæ ante primam Olympiadē fuerunt, summatim colligam. Quæ uero post gesta sunt, ita cum Hebraicis, Persicis historijs conferam, ut ea quæ in eodem tempore fuerint, aperte significem. Hebraeorum igitur in Babylonem migratio, à Nabuchodonosore facta, lepitudinta duravit annos, ³Cyrus regnauit Olympiade quinquaquaginta, ut à Diodori, Thallī, Castoris, Polybij, Phlegontisq; historijs patet, quæ anno Iesu filius Isodech primam particularem deductionem populi fecit, ut apud Eridram Iudeum conscriptum est. ⁴Verum ista, ut dixi, propter Olympiadām certitudinem eodem modo ab omnibus conscripta sunt, cum nullam omnino confusione patientur. Ab Ogyge autem indigena, cuius temporis primum & maximum diluvium in Attica fuit, & Phroneus Argius regnabat, usque ad primam Olympiadē anni fuisse mille atq; viginti. Ita enim omnes afferunt, qui Atheniensium annales conscripserunt. Hellanicus dico atq; Philochorus, Castor etiam & Thallus in hoc conuenient, qui Syricam historiam diligenter tractarunt. Diodorus quoq; qui orbis historiam in bibliothecas contulit, alijq; permitti. Et post pauca: Dicimus ergo Ogygem, à quo primum diluvium nominatum. Ogygium est, temporibus Moiū fuisse, quod pacto probamus: Ab Ogyge, ut diximus, mille viginti q̄ue anni usque ad primam Olympiadē uerunt: à qua usque ad quinquagesimam quintam Olympiadē, id est, usque ad primum annum Cyri Periarum regis, & ludeaci populi reductionem anni fuerunt ducenti & septem. Quare ab Ogyge ad Cyrum mille ducenti triginta septem fuerunt: quos si auferes, ascendo ad annum illum peruenientes, quo ab Aegypto Moses populum eduxit. Fuit ergo Moses Ogygii temporibus, à quo Eleusis condita est. Atticos igitur annos ab ista sumamus. Et post pauca: Post Ogygem uero propter uastationē diluvij cunctum nonaginta novem annis usq; ad Cecropem Attica sine rege & penē deferta fuisse perhibetur. Actuum enim, quem post Ogygem fuisse nonnulli singunt, ceterosq; usq; ad Cecropem nuda solummodo esse nomina, Philo-

O loch.

lochorus scribit, & post aliqua computatione annorum à Iudaica scriptora diligentius facta. A Moysi igitur, inquit, usq; ad Cyrum mille ducenti triginta septem anni colliguntur. Quod ab Ogyge ad Cyrum etiam secundum Græcorum historicos colligi demonstravimus. Sed Gracorum etiam non nulli hoc ipsum testantur. Pōlemon enim in primo Gracarum historiarum Temporibus, inquit, Apidos Phoronei filij magna pars Aegyptiū exercitus ab Aegyptiū expulsa, in Palæstina Syriā non longe ab Arabia habitat. Apion etiam Posidonij filius. grammaticorum omnium diligentissimus historiæ præcursor in quarto Historiarum, & in libro aduersus ludæos, Inachō, inquit, regnante apud Arguos, & Amasi apud Aegyptios, ludæo duce Moysi ab Aegyptiū defecerunt. Herodotus quoq; Amaliods & defensionis huius in secundo mentionem facit. Iudæorum etiam quadammodo meminist, cum Assyrios dicat, qui Palestinam inhabitant, circumcidis sole re. Ptolemaeus præterea Mendelius, qui Aegyptiorum historiam ab initio conscripsit, his ita conuenient, ceteris omnes, ut minima quædam annorum differentia esse videatur. Ita nobilia gelta mirabilia q; Græcorum, siue uera, siue ficta, post Mosen fuisse compertuntur. Vism est autem mihi à tempore regni Attici, res Græcorum Hebraicis conferre. Primo igitur Ogygis anno, a quo usque ad primam Olympiadē mille ac uiginti fuisse ostendimus, exitus Iudæorum ab Aegypto factus est, & in Attica Ogygium illud diluvium: nec id iniuria. Cum enim ita Dei grandine ac tempestibus percuterentur Aegyptiū, non poterant aliquæ partes etiam orbis non commoueri, Attica præcipue: qui coloni Aegyptiorum, ut multi alii, & Theopompus in Tricarenō affirmit, Atheniensis fuerunt. Post quatuor autem & nonaginta annos, Prometheus fuisse à nonnullis dicitur: quem finiisse homines fabulantur atq; formalle, quoniam sapientia eloquentia & sua à bestiarum uita in ciuilem transformauit. Hæc Africanus, & Tatianus uero qui seipsum in Assyria regione natum dicit, uir lingua Græca doctissimus, Græcis omnibus Mosei antiquitatē anteponus, De Homero, inquit Stesimbrotus Thasius, Callimachus, Colophonius, Regius Theagenes, qui fuit Cambyses temporibus, & Herodotus Halicarnasseus, alijq; complures scripserunt. Et post illos, Ephorus Cumæus, Philochorus Atheniensis, Megacles & Chameleons peripatetici. Deinde grammatici quidam Zenodotus, Aristophanes, Callimachus, Crates, Eratosthenes, Aristarchus, Apollodorus. Sed quoniam aliter alij triderunt, quibus fuerit temporibus, affirmare non possumus. Crates enim ante reductionem Herculanorum octuaginta post Troiana tempora annos floruisse contendit. Eratosthenes post centum annos, Aristarchus quando lonica colonia duobant centum & quadraginta annos post destructionem Troianam, Philochorus Archipi Athenenium principi tempore centum & octoginta annis post captiuitatem Troianam, Apollodorus ducentis & quadraginta post Troiana tempora, nonnulli in prima Olympiade quadrageinta annis post illij euerionem, & alij Archilochi & aqueam fuisse contendunt, qui sunt Olympiade uigesimaliter, temporibus Gyga regis Lydorum. Sed hec relinquuntur. Nam quando ita confus' de temporibus scribuntur, uniuersa historia titubat. Sed ponamus Homerum ipsius Agamemnonis temporibus fuisse. Moses enim non modo multo ante hæc tempora, verum etiam ante Dardanum fuit. Vt autem testimonio Chaldaeorum, Phœnicum, & Aegyptiorum. Berossus enim uir Babylonius sacerdos 7 Beli multo antiquorem Troiano bello Molem fuisse scriptit. Theodotus autem, ipsilateralis Mochus, Phœnicus fuerunt, quorum historiam in Græcam linguam Alitus uir disertus traduxit, ubi scribitur Troianum bellum paulo ante tempora Salomonis

Diversitas
historiorum
admitit eius-
dem.

7

Berosus enim uir Babylonius sacerdos 7 Beli multo antiquorem Troiano bello Molem fuisse scriptit. Theodotus autem, ipsilateralis Mochus, Phœnicus fuerunt, quorum historiam in Græcam linguam Alitus uir disertus traduxit, ubi scribitur Troianum bellum paulo ante tempora

Salomonis

Salomonis fuisse. Aegyptios omnes scilicet magnam temporum diligentiam semper habuisse, quorū annales Ptolemaeus non rex, sed Mendelius sacerdos à factis libris colligit, ac edidit. Is regnante Amasis de apud Aegyptios, Moysi duce Iudæorum exiitum ab Aegypto fuisse affirmat. Amasim fuisse tunc dicit, quando Inachus Argis regnabat. Apion etiam grammaticus, Inachum & Amasidem eisdem temporibus fuisse affirmit. Fuerunt autem ab Inacho ab bellum Troianum generations uiginti. Quare ante Illium bellum quadrageinta ad minus annis ipsum fuisse concedendum est. Si igitur post Inachum omnia præclara facinora Græcorum fuerunt, necesse etiam post Mosem fuerunt, Inachus enim primus Argis, ut diximus, regnauit deinde Phoroneus, quando Ogygium in Attica diluvium fuit. A pis postea, deinde Argius, Crius, Phorbasic regnarunt, s; quo tempore Acteus, à quo Actaea regio Atheniensium appellata est Triopas deinde Argis regnauit, quādo Prometheus, Epimetheus, Atlas, Io, & biformis Cercops fuisse tradidit. Post Triopam Crotophus regnauit, temporibus cuius Phaetonis incēdium, & Deucalionis diluvii fuit. Sthenalo postea regnante, Danaus in Peloponnesum uenit, & Dardanus Dardaniam condidit, & ex Phœnicia Europa rapta fuerat. Danaus postea regnauit. Deinde Lynceus, quo regnante Proserpina rapitur. Cadmus Thebas condidit, qui Græcis literas tradidisse una uoce ab omnibus dicitur. Minos in Creta regnat. Proetus postea regnauit, quando Eumolpus Atheniensibus bellum intulit, deinde Acrisius, cuius tempore à Phrygia in Græciam Pelops transiit, Ion Athenas petiit. Secundus Cecrops floruit. Perseus postea regnauit, & præclara gelsit facinora. Eurylheus demum, Atreus, atq; Agamemnon, qui decimo atq; octavo sui regni anno urbem Trojanam expugnauit. Quare omnibus diis ac herobus Græcorum multo uetusior Moses inuenitur. & oportet seniori, à quo funiores hauserunt, multo magis credere. Non enim Homero solūmmodo Moses superioret, ierumetiam omnibus qui aliquid apud Græcos scripere. Quippe Cadmus, à quo literas Graci habuerunt, multo posterior Moses inuenitur. Scripserunt autem apud Græcos ante Homerum, Linus, Philammon, Tamyris, Amphion, Orpheus, Musæus, Demodocus, Phemius, Sibylla, Epimenides Cretensis qui Spartā petiit, Aristeus Proconesus, Asbolus Centaurus, Isatis, Orion, Euclus Cyprus, Orius Samius, & Atheniensis Pronetida. Linum igitur Herculis magistrum fuisse constat, qui ante Troianum bellum una fuit generatione. Tle polemus enim filius eius cū Agamemnonne in illum militauit. Orpheus autem æqualis Herculi fuit, quem Musæus audiuit. Amphion duabus generationibus Troianum bellum præcessit. Demodocus uero atq; Phemius alter in Ithaca, alter apud Phœbas Troiani bellis temporibus uiuebant. Thamyris etiam, & Philammon non ante ipsos fuerunt. Sed de poetis latius dicunt est. Nunc de his scribamus, qui apud Græcos sapientes habiti sunt. Minos igitur, qui sapientes & legum solertia ceteris omnibus excelluit, uidetur. Lyncei temporibus qui post Danaum Argis regnauit, undecima generatione post Inachum fuit. Lycurgus autem centum annis ante primam Olympiadē leges Lacedæmonijs dedit. Draco in Olympiade trigesima sexta, leges Atheniensibus tulit. Pythagoras in sexagesima & secunda floruit. Oftendimus autem in superioribus quadrageinta & septem annis post illij euerionem Olympiades incepisse. Thales uetusissimus omnium qui septem sapientes appellantur, in quinquagesima uiuebat Olympiade. 10 Hæc Tatianus: nunc Clementem audiamus. Apion, inquit, grammaticus uit historiarum peritissimus, qui Platonices nominatus fuit, accerrimus ludorum hostis, adeò ut etiam aduersus eos uolumen ediderit, nec iniuria, O 4 Aegyptius

Aegyptius enim erat, Ptolemaum Mendesium facerdotem, qui tria uolumina de rebus gestis Aegyptiorum edidit, testem adducit, quod Amasis, qui Auarin Aegyptiorum urbem euerit, & Inachus Argiuorū rex eisdem temporibus fuerunt. Quo quidem Amaside regnante ab Aegypto, Mose duce, Iudeos profugis confirmat. Res autem Argolicas, quæ ab Inacho cooperū, Dionylius Halicarnassus in libro de Temporibus omnium Grecarum rerum uerustissimas fuisse ostendit. 11 Ab Inacho autem ad Troiana tempore uiginti generationes connumerentur, anni ad minus quadragesima. Assyriorum autem regnum antiquius ceteris omnibus fuisse constat, cuius quadragesimo atq; secundo anno, trigesimo seilicet atq; secundo Beluchi octauo Mose dicente, populus ab Aegypto exiuit, Inachus Argius & Amaside in Aegypto regnante. Post Inachum Phoroneus Argis regnauit, quando Ogygium fuit diluvium, 12 & Egialeus in Sycione regnauit, à quo Sicionū regnum incepit. Tunc etiā Cretus primus, qui in Creta regnauit. Acusilaus uero Phoronēum omnium hominum primum ait fuisse, unde Phoronides poeta mortalium patrem appellat. Sed ab Inacho ad Agamemnonem uiginti generationes fuerunt. Decimo autem & octauo anno Agamemnoni regni Troia euerit, Demophonte Theſei filio Athenienſibus regnante. Fuit autem Theseus imitator Herculis generazione una ante bellum Troianum. Ita Moses atq; Dionysij in deos translationem sexcentos & quatuor annos fuisse inuenitur. Perleo enim regnante trigesimo iam atq; secundo anno, ut Apollodorus in libro de temporibus scribit, Dionylius hominem exiuit, à quo ad Herculem & lafonem, aliósq; Græcorum heros, qui in Argo fuerunt, sexaginta tres anni colliguntur: quibus cum etiam Aesculapij, atq; Diοſorū, ur Rhodias Apollonij in Argonautis testatur, fuerunt. A regno autem Herculis in Argis usq; ad translationem suam, & Aesculapij in deos, trigesinta & octo anni fuerunt, ut Apollodorus scribit. Hinc autem ad Caſtoris & Pollucis assumptionem anni quinquaginta tres, quando etiam Troia euerſa fuit. Verum quoniam 13 ut Hesiodus ceteris poetis dicunt, Semele Cadmi filia Dionylium peperit, Cadmus autem Lynceo regnante, Thebas petiit, & literas Græcis tradidit: patet etiam testimonio poetarum, qua exate Dionysius fuit. Leo uero, qui de Aegyptiorum dijs conscripsit, siue Cererem esse affirmat, quæ Lynceo regnante fuit undecima generatione post Mosem. Apis uero Argiuorum rex, ut Aristippus in primo Arcadiæ historia scribit, Memphis in Aegy pro condidit, quem Aristaeus Argius Serapidem appellatum afferit. hunc ab Aegyptiis diuinis honores consecutum, non ignoramus. Nymphodus autem Amphipolitanus in tertio de Asiaeis legibus, Apim taui mortuum in Soro græce, quod latine arcu dicere possumus positum, Soropim ac inde Serapim appellatum fuisse contendit. Fuit autem Apis tertius ab Inacho 14 Latona uero Titij temporibus fuit, quem Tantalo & qualem fuisse omnes testantur. Zetus uero atq; Amphion musica inuentores Cadmi temporibus fuere. Nam & si Phœmono et oraculo cecinisse Acrisio dicatur, tamen post Phœmonoem uiginti septem annis Orpheus, Museus, & Linus Herculis magistri floruerunt. Homerus autem ac Hesiodus multi iuniores bello Troiano extitere. Lycurgus uero & Solon legi apud Gracos conditores, & septem sapientes, Pherecydes etiam Syrius & Pythagoras circiter prima Olympiadis tempora, ut diximus, fuerunt. Non ergo solum poetis ac sapientibus, uerum etiam dijs Græcorum multo uetustior Moses inuenitur. Verum, quoniam nō Græci solummodo, sed Iudei quoq; de hac diligenter scriperunt, non erit ab ipso etiam aliquid sumere. Vt autem hoc loco Flauij Iosephi testimonio: Incipiam, inquit, primo ab Aegyptiorum autoritate. Verum quoniam uoces illorum ponere impossib; le est.

le est, Manethi Aegyptii, qui Græcè scripsit, quiq; à sacris Aegyptiorum literis, ut dicit, translatis, uerba transcribam. Hic igitur in libro secundo hæc de Iudeis scribit: Ut uimeis temporibus, inquit, ab orientali parte ignoti homines in Aegyptum irruperunt, faciebat ipsam, ac sine bello ceperunt, quam gentem Hyrcanos appellant, quod significat reges: hyc enim lingua sacra ^{Hyc significat regem} reges dicitur. Viros autem pastor appellatur: hos nonnulli Arabes fuisse opinati sunt, quamvis multi Hyrcanos non reges, ut diximus, sed captiui pastores significare afferunt. Hyc enim cum alpiratione Aegyptiorum lingua capiū dicuntur, quod mihi uerisimilius uideretur. Iti tenuerunt Aegyptum quingentis atq; undecim annis. 16 Deinde cum pellerentur, locum occupa- 16 runt, cui nomen Auaris: quo undiq; munito, Aegyptiorum impetum eu- tabant. Themofolis autem cum oblidio non posset eos capere, conue- nit cum eis, ut liberem cum suis, quò uellent, abirent, qui nō pauciores ducen- 17 tis quadragintaq; milibus uirorum non in Syriam, quam nunc Assyri, quo rum uires erant amplissimæ, tenebant: sed in eam profecti regionem, qua nunc Iudea vocatur, Hierolymā considerunt. 17 Hæc Manethus, qui se- cundum Aegyptias literas & historiam, duo nobis non parua testis est. Primum quid aliunde nostri maiores in Aegyptum migrarunt. Deinde quid ab Aegyptio mille ferè annis ante Troiana tempora abierunt. Hæc Iosephus ab Aegyptiorum historia. Phœnicum autem testimonio etiam usus ostendit centum quadraginta tribus annis antè à Salomone templum fuisse conditum, quām à Tyris Carthago condederunt. Sed quid opus est pluribus uti testibus, cum una uoce ab omnibus multo ante Troiana tempora Moses fuisse predicitur. Sed de illis etiam aliquid dicamus, qui post Mosem ^{Judices Hæc} furentur. Post eum igitur losue Iudeorum, annis ut nonnulli aiunt, trigesinta, breviter post principatum tenuit, deinde, ut afferit scriptura, annis octo alienigenæ domi Moab natu sunt: postea Othoniel annis quinquaginta. deinde Eglum rex Moab annis decem & octo: post quem Aud annis octoginta: rursus alienigenæ an- nis uiginti: post quos Debora & Barach annis quadraginta, Madianitæ se- Heleon. ptem, Gedeon quadraginta, Abimelech tribus, Thola uiginti tribus, Iahir uiginti nouem, Amanita decem & octo, Iophithis sex, Esbon septem, Ealo Reges Hædec, Abdon octo, alienigenæ quadraginta, Sampson uiginti, Eli sacerdos breviter, quadragesinta, quibus temporus Troia euerſa est. Samuel deinde popu- lum iudicauit, post quem Saul regnauit annis quadraginta. David simili- ter quadraginta, Salomon etiam quadraginta, Roboam decem & septem, Abia tribus, Asfa duodecim, losaphat uigintiquinq; Ioram octo, Ochozias anno uno Athalia annis septem, Iosas quadraginta, Amalias uigintinouem, Ozias quinquaginta duobus. Tunc prophetarunt Amos, Ionas, Elaias. deinde regnauit loathan annis decem & septem, Achas similiter sexdecim. Huius temporis Olympiades copierunt, primusq; Olympico stadio ut- tor Argivus Corylus fuerat declaratus. Achas autem successit Ezechias anni uigintino uenit sic Roma condita fuit. Deinde Manasses annis quin- quaginta quinque Amon duobus, losias triginta unum, quando propheta rum Hieremias, Baruch, Olda, alijsq; nonnulli. Deinde lochas tribus men- fibus, loachim annis undecim, ac demum Sedechias annis duodecim, Urbe deinde ab Assyrīs euerſa, temploq; cremato, in Babylonem populus abdu- citur, ubi Daniel Ezechiel prophetarunt. & post annos septuaginta Cyrus Perusat rex regnauit, qui Iudeos libertate donauit, & tunc leuis losedech filius, & Zorobabel Salathielis in patria deducti, fundamenta iecerunt, Ag- geo, Zacharia, & Malachias prophetantibus, post quos non fuit amplius ^{Sepic Græc} apud Iudeos propheta. Cyri autem temporibus, septem Græcorum sapientiæ corum pri- tes, quibus nullus philosophus antiquior traditur, floruerunt: quorū Tha- mis sapientes. O s les

¹⁸ Ies Milesius apud Græcos Primus appellatus est Physicus: ¹⁹ quæ audiuit Anaximander, ipse quoq; Milesius: & Anaximandri Anaximenes Milesius: & hunc Anaxagoras Clazomenius: quem audiuerunt Pericles, Archelaus, & Euripides, de quibus Pericles opibus & potentia inter Athenienses excelluit. Euripides autem poetica arti se tradidit, & Scenicus à nonnullis philosophus appellatus est. Archelaus autem primum apud Lampascum Anaxagoræ scholam suscepit. Deinde Athenas profectus, & multos alios, & Socratem auditores habuit. Anaxagoræ uero temporibus Xenophanes & Pythagoras fuerunt. Pythagora succelsit Theano uxori, ac Teluges, & Mnesarchus filii. Telugem uero Empedocles audiuit, quando etiam Heracitus cognomine Scotinus, id est Latine tenebris audiebat. Xenophanu uero Parmenides successit, Parmenidi Melissus, Melissio Zenon Eleata: quem siunt, cum tyrannidem deponere conaretur, lingua dum à tyranno, ut cōscios diceret, torqueretur, & dentibus abficiam faciem eius spissæ. Hunc audiuit Leucippus, Leucippum Democritus, Democritum Protagoræ temporibus Socratis. Omnes igitur philosophi Græcorū post Cyrum Persarum regem fuisse compéruntur. Cyrus autem septuaginta annis post Iudeorum captiuitatem, id est, post Moysē mille ac centum ferè annis fuisse perhibetur: ita necesse est, ut fatearis philosophiam Græcorum, ac maxime Platoniam, multo posteriorē Moysi fuisse. Plato enim cum Socratem primō, deinde Pythagoricis audiuerit, omnes qui ante ipsum fuerant, in philosophia tum eloquentia, tum prudentia superauerit. Floruit autem Plato circa finem regni Persarum, paulo ante Alexandrum Macedonem, quadragesima annis, uel paululum plus ante Augustum Cæsarem. ²⁰ Quare cō nonnullā ita dixisse Platonem ostenderimus, ut apud Hebræorum scriptores inueniuntur, collatione temporum certior eris, non Hebræos à Græcis, sed Græcos ab Hebræis acceperis.

Scholia in Cap. III.

Mōsem Vetus fuisse esse Philosophis & sapientibus Græci, ex eo colligit Eusebius, quod multo ante Troiani belli tempora uixisse Moysē. philosophos autem, post Cyri Persarum Monarchæ tempora floruisse, plurimi peribent. Quod autem dicit Eusebius annos 505 à nativitate Abram usq; ad Moysē, hoc est, non natum, sed legem promulgantem, intercessisse, uerum est, sacrifici, literis demonstratum. Anno etatis 75 discessit Abram ex Haran, postea ipse, Isac & Iacobus cum suis familiis peregrinati sunt in Canaan annis 2 & 5. Tōtide annis fuerunt filii Israel in Aegypto. Qnod se bos annos omnes coniungas, habebis 505 annos. Ceteras Eusebius xv ova loq; ias ad annus Hebreos exigendas puto, ut uerior certior q; sit supputatio annorum mundi. Vide historiam in Genesi & Exodo, Act 7. Gal. 3.

¹ Putet] aut dubitet utri ab utris quid acceperint. Vtrum antiquiores à posteribus, hebrei à Græcis barbari à Philosophis, quorum ne nomen quidem audiuerunt: an quod uerisimilis est, posteriores ab antiquitoribus & Greci curiosi rerum genitium ab Hebreis assumpsiſſe videantur.

² Euerunt enim eruditæ uiri & scientia nulli secundis & in rebus diuinis non obliter ueritati.

³ Sicu propheta uicierat Hieremias. Nabochodonosoris meminit Berossus Babylonius Postea Cyrus regnauit.

⁴ Itaq; historie consentim in Cyri regno & fine captiuitatis, & secundum Olympiades etiam sic nobiscum inuenientur consenserit.

⁵ Hec Africanius. Transcanus autem nos ad diafrastendamusq; nostram Philosophiam Græcas esse antiquorem Termini autem nobis erunt Moysē & Homerus. Nam cum utriq; ipsorum antiquissimus sit, hic quidem poetarum & historicorum ille uero omnis barbaræ sapientie, à nobis ad collationem sumatur.

⁶ Alij etiam inferiorem tempore faciunt, dicentes Homerum Archilocho æqualem fuisse. ⁷ Qui tempore Alexandri fuit: & Antiocho post Seleucum tertio Chaldeorum historiam tribus libris scripti, ponit cuiusdam Nabochodonosoris nomen qui contra Phoenices bellum gerit & Iudeos, que omnia à Propheti predicta fuerunt, & Moysi multo fuerunt posteriora.

⁸ Argivorum reges hi fuerunt, Inachus, Phoroneus, Apis, Argus, Crisus, Phorbas, Triopas, Crotopas, Sthenelaus, Danais, Lynceus, Abas, Proetus, Acrisius, Perseus, Eurythœus, Atreus, Thyestes, Agamemnon.

⁹ Et oporet seniori etate magis credere, quam Græcis quia fonte hauserunt, sed non secundum sciam entiam, ipsius dogmata.

¹⁰ Haec Tatianus apud barbaros Philosophatus scripti, natus quidem in Affiorum terra, institutus autem in Græcis disciplinis.

¹¹ His autem per 40 generationes recentiora sunt Attica ab Cecrope. Nouem autem Arcadicā & Pelagiō His recentiora sunt adhuc dubius Pithiotica & Deucalione.

¹² Primus Argialeus, Deinde Europus, deinde Telchinus & Creus in Creta.

¹³ Hesiodi uerius sunt.

¹⁴ Ioui autem Atlantias Maia, perperit celebrem Mercurium

¹⁵ Nuncium deorum, sacrum lectum ascensio.

¹⁶ Cadmus autem Semelē peperit clarum filium

¹⁷ Mixta in amore, Bacchus gaudentem.

¹⁸ Latona enim dixit Iouis uxori.

¹⁹ Afribian autem ipsius uerbā, tanquam ipsum testem adducens

²⁰ Post bēc Theraidis & aliorum Aegypti regum sit fuisse ortam seditionem contra pastores & bellum exortum magnum & diutinum. Sub rege autem cui nomen fuerat Misphragathosis, uictis at pastores & Aegyptio expulsos, concluso fuisse in locum, arua continentem decem millia nomine Avaris.

²¹ Post hęc seriem regum Aegyptiacorum, à tempore quo singuli incepérunt, numerans, recenset.

²² Deq; conuersione Solis & eclipsi & illuminatione Lune differuit Fuitq; uir apud Græcos clarissimus.

²³ Contemnentem tyrañi poenam.

²⁴ Ante Cesarem Augustum circiter annos quadringentos.

IS P Oſtio, libri undecimi de Euangelica Præparatione, hæc est. Cum duo sint, secundum Philoſophos, præfancim̄a doctrinārum genera, unum diuinarum rerum quod Graci b̄o loq; iau uocant, alterum humānarum rerum, quod φιλοσοφίας appellare possumus: & testibus iſdem Philoſophis, Plato in utroq; ad miraculūm uig; eruditus fuerit: Si quis Christianus demonſtraret Platonem tam Philoſophiam & Theologiam ab Hebreis acceperisse, & Sacris Hebræorum literis, in principiis doctrinae ſuā capitibus ſubſcribere. Is certe ſolidē calumnij Ethnicorum reprobandiſſe censet potest. Atqui utrumq; uerum eſſe probari potest, & Platonicā doctrinām Hebreis acceptam eſſe referendam, & magnum eſſe conſenſum doctrinā Hebreis & Platonis. Quare iniufē & falſo obſciunt Ethnici Christiani, eos Barbarorum deliramenta, relīcta Grecorum Philoſophia, amplexos eſſe. Minus lema probat Eusebius, ac primum de singulis totius Philoſophiæ partibus, poſtea de principiis locis ſacrae Hebræorum doctrinā agens, Platonem ſua Hebreis debere, & cū eſſe contentire ostendit. Hæc lib. II. ſumma eſſe. Cætera in Scholijs notauiimus.